

Lekcija 6

Lažne vijesti, dezinformacije i misinformacije

Vrijeme pripreme: 30'

Trajanje: 1 x 60'

Sažetak

Ova lekcija se bavi učestalošću "lažnih vijesti" u današnjem digitalnom svetu i razjašnjava razliku između pogrešnih informacija (nenamjerno netačnih informacija) i dezinformacija (namjerno netačnog sadržaja). Kroz analizu stvarnih primjera, polaznici uče da prepoznaju karakteristike obmanjujućih medija i vježbaju korišćenje alata za provjeru (potvrđivanje ili opovrgavanje) upitnih tvrdnji. Lekcija naglašava važnost informisanosti i kritičkog angažmana na internetu.

Onlajn edukativni sadržaji

- *Lekcija o lažnim vijestima u onlajn Moodle kursu*
- *Kviz o lažnim vijestima u onlajn Moodle kursu*
- *Sajtovi za provjeru činjenica (npr. Faktograf, Raskrikavanje)*
- *Alati za pretragu slika (Google Reverse Image Search, TinEye)*

Ključne riječi

Lažne vesti, dezinformacije, misinformacije, provjera činjenica, medijska pismenost, kritičko mišljenje

Cilj lekcije

- Definisanje pojmova "lažne vijesti", dezinformacije i pogrešne informacije, te razjašnjavanje njihovih razlika.
- Pomaganje polaznicima da razviju praktične vještine za otkrivanje i opovrgavanje obmanjujućih ili netačnih informacija.
- Naglašavanje stvarnih posljedica širenja neprovjerenih tvrdnji.

Ishod lekcije

Na kraju lekcije, učesnici će moći da:

- Identifikuju ključne razlike između pogrešnih informacija i dezinformacija.
- Prepoznaju uobičajene znake upozorenja da su možda u pitanju lažne vijesti.
- Primijene osnovne alate za provjeru kredibiliteta vijesti.
- Razmotre etičke implikacije dijeljenja neprovjerenih informacija.

Tok lekcije

min. 1 - 5: Uvodni dio lekcije

- Aktivnost: Zamolite učesnike da se sjete neke "šokantne" ili "nevjerovatne" vijesti na koju su nedavno naišli na društvenim mrežama. Da li su je provjerili prije nego što su joj povjerovali ili je podijelili sa drugima?
- Diskusija: Kratko razmotrite koliko je lako naći iznenađujuće priče na internetu bez potvrde njihove autentičnosti.

min. 6 - 20: Kolaborativno učenje

- Presentacija koja uključuje ključne definicije kao što su lažne vijesti, dezinformacije, pogrešne informacije.
- Grupna diskusija o razlozima stvaranja ili širenja lažnih vijesti (finansijska dobit, političke agende ili jednostavne greške) i načinima za njihovo opovrgavanje.
- Prikaz kratkih regionalnih primjera dezinformacija i pogrešnih informacija.

min. 21 - 50: Praktična primjena

- Aktivnost: *"Istinito ili lažno?"*
- Podijelite polaznike u male grupe i dajte im primjere novinskih članaka (od kojih su neki legitimni a neki lažni).
- Učesnici analiziraju svaki primjer koristeći okvirna pitanja: Da li je izvor pouzdan? Da li postoje očigledni znaci upozorenja u naslovima ili slikama?
- Označavaju svaki kao vjerovatno istinit, vjerovatno lažan ili neizvjestan.
- Demonstracija alata: Pokazati kako se vrši pretraga slika pomoću Google Reverse Image Search ili TinEye, te kako se koristi sajt za proveru činjenica (npr. *Faktograf*) da bi se vidjelo kako se tvrdnje obično provjeravaju.
- Razgovor: Diskutujte o zaključcima svake grupe, ističući posebno lukave ili suptilne lažne priče.

min. 51 - 60: Zaključak

- Rezimirajte ključne tačke, kao što su razlika između dezinformacija i pogrešnih informacija, znakovi na koje treba obratiti pažnju (prenaglašeni naslovi, sumnjivi izvori), i praktični alati (sajtovi za provjeru činjenica, provjera kredibiliteta izvora).
- Reflektivna pitanja:
"Kako može provera informacija prije dijeljenja smanjiti širenje lažnih vesti?" ili "Zašto bi neko namjerno stvarao dezinformacije?"
- Dalje aktivnosti: podstaknite polaznike da vježbaju provjeru jedne aktuelne vijesti prije sljedeće sesije, koristeći demonstrirane alate.

Materijali / oprema

Projektor ili ekran za prikazivanje primjera naslovnih strana i slika; aparati sa pristupom internetu (laptopovi, tableti i/ili pametni telefoni) za provjeru činjenica i obrnutu pretragu slika; pristup veb-sajtovima za provjeru činjenica (*Faktograf*, *Raskrikavanje*).